

TEISĖJŲ TARYBA

**NUTARIMAS
DĖL LIETUVOS TEISMŲ SKAIDRUMO POLITIKOS
PATVIRTINIMO**

2023 m. sausio 27 d. Nr. 13P-11-(7.1.2.)
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 120 straipsnio 27 punktu, Teisėjų taryba n u t a r i a:

Patvirtinti Lietuvos teismų skaidrumo politiką (pridedama).

Pirmininkė

Sigita Rudėnaitė

Sekretorius

Ramūnas Gadliauskas

SKAIDRUMO POLITIKA

Lietuvos teismai vieninteliai valstybėje vykdo teisingumą. Vykdam šią svarbiausią konstitucinę pareigą, privalomi aukščiausi skaidrumo, atvirumo ir bet kokios formos korupcijos, nesąžiningumo ar neteisėto poveikio (vidinio ar išorinio kišimosi į teisingumo vykdymą) netolerancijos standartai.

Skaidrumo politika siekiama palaikyti aukščiausius skaidrumo standartus teismų sistemoje, apimančioje visus Lietuvos Respublikoje veikiančius bendrosios kompetencijos ir specializuotus teismus bei Nacionalinę teismų administraciją.

Šios politikos tikslas – saugoti teismų ir teisėjų nepriklausomumą vykdam teisingumą. Tai vertybinė sistema, kuria grindžiama kasdieninė Lietuvos teismų veikla. Ši politika taikoma ir Nacionalinėje teismų administracijoje, pagal kompetenciją užtikrinančioje teismų ir teismų savivaldos institucijų administracinę ir organizacinę veiklą.

Politika grindžiama visuotinai pripažintomis vertybėmis, Lietuvos teismų bendruomenės siekiu atsiriboti nuo bet kokio neteisėto pašalinio poveikio teismams vykdam teisingumą ir įgyvendinant Lietuvos teismų misiją, kuris gali pasireikšti bet kokiais bandymais paveikti nešališko ir objektyvaus sprendimo priėmimą ar normalų ir skaidrų procesinį ir administracinį teismo darbą.

Kertiniai skaidrumo politikos įgyvendinimo Lietuvos teismuose ramsčiai yra Lietuvos teismų sistemoje dirbančių asmenų nepakantumas bet kokiam neteisėtam įtakai teismo darbui ir informavimas apie pastebėtus, sužinotus ar įtariamus poveikio teisėjams, teismo valstybės tarnautojams ar darbuotojams atvejus.

Kuriant skaidrią ir korupcijai bei bet kokiam pašaliniam poveikiui atsparią aplinką Lietuvos teismuose pripažįstamos ir puoselėjamos šios vertybinės nuostatos:

1. ABSOLIUTUS NEPAKANTUMAS KORUPCIJAI

Bet kokios formos korupcinės apraiškos, bet koks pašalinis poveikis teisingumą vykdančiam teismui prieštarauja teismo nepriklausomumo ir nešališkumo principo esmei.

Netoleruojamos jokios kyšininkavimo, prekybos poveikiu, darbuotojų piktnaudžiavimo einamomis pareigomis, teisės aktais suteiktų įgaliojimų viršijimo, bet kokio savo šeimos narių, artimų asmenų, giminaičių bei kitų susijusių asmenų protegavimo apraiškos.

Skaidrumo priemonės teismuose privalo saugoti teisėjų ir teismų nepriklausomumą nuo bet kokios pašalinės įtakos, įskaitant įtaką teismo viduje.

Teismas, kaip teisingumą vykdanči institucija, privalo užkirsti kelią bent menkiausioms abejonėms dėl savo veiklos skaidrumo.

Teismuose netoleruojamos jokios dovanos ar kitos padėkos (atlygis) už teisėjų ar teismo darbuotojų darbą, išskyrus teismų sistemos viduje teikiamas padėkas ar apdovanojimus.

Įstatymo leistiniais atvejais kiekvienas dovanos teikimo ir gavimo atvejis tinkamai įvertinamas, o visos nustatyta tvarka gaunamos dovanos apskaitomos.

2. ASMENINIS IR KOLEKTYVINIS ATSAKINGUMAS

Kiekvienas Lietuvos teismų sistemoje dirbantis asmuo yra asmeniškai atsakingas už savo elgesį ir jo sukeltas pasekmes visai teismų sistemai bei piliečių pasitikėjimui teismais.

Bent vieno teismų sistemoje dirbančio asmens nukrypimas nuo absoliutaus korupcijos netoleravimo principo, nesąžiningumas, piktnaudžiavimas savo statusu, įgaliojimais, kito asmens pasitikėjimu ar nežinojimu, siekis asmeninės naudos ar neleistinos pagalbos kitiems asmenims tiesiogiai veikia visą teismų sistemą ir griaua žmonių pasitikėjimą teismų sistema.

Teismų sistemoje negalimi tokie atvejai, kai pažeidimus padarę asmenys saugomi nuo atsakomybės. Asmenys, slepiantys ar kitaip saugantys pažeidimus padariusius asmenis, laikomi vienodai atsakingais už korupcijos plitimą teismų sistemoje.

Vieno asmens neteisėtas ar nesąžiningas elgesys negali būti laikomas tik to asmens problema – paaiškėjus korupcijos ar nesąžiningumo atvejams privaloma įvertinti priežastis, kodėl neteisėto ar nesąžiningo elgesio nebuvo galima užkardyti.

3. PRANEŠIMŲ APIE PAŽEIDIMUS SKATINIMAS

Vienas iš pagrindinių kovos su korupcija teismų sistemoje įrankių – pranešimai apie pastebėtą, sužinotą ar įtariamą neteisėto poveikio teisingumo vykdymui faktą.

Lietuvos teismų sistemoje pranešimų apie pažeidimus kultūra puoselėjama kaip svarbi organizacinės kultūros ir darbuotojų elgesio norma. Visi teismų darbuotojai skatinami pranešti apie bet kokius jiems žinomus ar įtariamus pažeidimus.

Teismų sistemoje dirbantys asmenys turi suvokti, jog pranešant apie žinomus ar įtariamus korupcijos, nesąžiningumo, neteisėto poveikio teisingumo vykdymui atvejus siekiama apsaugoti visą sistemą nuo korupcijos plitimo, o nepranešant – leidžiama šiems negatyviems reiškiniams plisti.

Teismų sistemoje dirbantys asmenys negali elgtis taip, kad būtų sudaromos prielaidos manyti, jog jie tiesiogiai ar netiesiogiai toleruoja korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas ar kitas teisės aktuose uždraustas veikas bei piktnaudžiavimą tarnybine padėtimi, o susidūrę su korupcijos ar kitokio neteisėto poveikio teisingumo vykdymui apraiškomis, privalo ne tik netoleruoti tokių veiksmų, bet ir apie tai pranešti teismų sistemos vidiniu kanalu praneseju.apsauga@teismai.lt arba kompetentingoms institucijoms.

4. SOLIDARUMAS IR KONFIDENCIALUMAS

Teismų sistema užtikrina asmenų, pranešusių apie galimus korupcijos ar neteisėto poveikio atvejus, saugumą ir asmens duomenų slaptumą.

Visi, pranešę apie galimus korupcijos ar neteisėto poveikio atvejus, turi jaustis saugūs bei užtikrinti, kad jų pateikta informacija bus deramai įvertinta.

Visiems asmenims, pranešantiems apie pažeidimus, suteikiama visiško konfidencialumo, duomenų apsaugos garantija, užtikrinama, kad toks asmuo nepatirtų priešišku, neetišku, žeminančiu, agresyviu, užgauliu, įžeidžiančiu veiksnu ar kitokio persekiojimo net ir tais atvejais, kai jis sąžiningai klydo pateikdamas šią informaciją.

Teismų sistemoje dirbantys asmenys saugo valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančią ar kitą teismo disponuojamą viešai neskelbiamą tarnybinę informaciją, įskaitant informaciją, esančią informacinėse teismų sistemose, Integruotoje baudžiamojo proceso informacinėje sistemoje, dokumentų valdymo sistemoje, valstybės ir žinybinių registrų duomenis bei asmens duomenis ir praneša apie atvejus, kai jų buvo prašoma tokius duomenis atskleisti.

5. DRĄSA

Kiekvienas teismų sistemoje dirbantis asmuo neturi bijoti pranešti apie savo kolegos, vadovo ar kito aukštesnes pareigas einančio asmens galimai padarytus ar atliekamus neteisėtus ar nesąžiningus veiksmus.

Kiekvienas teismų sistemoje dirbantis asmuo turi skatinti kolegas reaguoti į jų sužinotus korupcijos, neteisėto poveikio teisingumo vykdymui ar kitokio nesąžiningumo atvejus, juos padrašinti pranešti apie pažeidimus ir susilaikyti nuo bet kokių įtikinėjimų šiuos atvejus slėpti.

Konstitucinė Lietuvos teismų padėtis lemia, kad kovoje su korupcija ir skaidrumo standartų diegimu Lietuvos teismai turi rodyti lyderystę ir pavyzdį kitoms valstybinėms institucijoms, privačiam sektoriui bei asmenims.

6. GERAS VALDYMAS

Lietuvos teismų sistemos darbas turi būti organizuojamas taip, kad finansiniai ir žmogiškieji teismų ištekliai būtų valdomi atsakingai bei skaidriai, vadovaujantis gero valdymo principu, vengiant bet kokios formos favoritizmo ar klientelizmo apraiškų.

Teismų sistema turi būti atvira inovacijoms ir pokyčiams, netoleruojanti bendruomenės skaldymo ar bendruomenės narių atstūmimo.

Skaidrumui didinti ir korupcijos prevencijai skirtos priemonės neturi būti atskira (savarankiška) veikla, kurios vykdymas būtų patikimas vien tik atskiriems asmenims. Tai – integrali visų teismų sistemoje vykdomų funkcijų ar kuriamų / tobulinamų veiklų (procesinių ir administracinių) gero valdymo dalis.

7. VIEŠUMAS

Teismų atvirumas visuomenei yra aiškiai matomas ir negali būti deklaratyvus ar nominalus. Tobulinant teismų veiklą būtina nuolat ieškoti priemonių teismų atvirumui ir viešumui didinti. Asmuo, susidūręs su situacija, kuri jam kelia abejonių skaidrumo užtikrinimo aspektu, savo veiksmus ar žodžius įsivertina „viešumo testu“: galima tai, ką galėčiau pasakyti / padaryti viešai.

8. INTERESŲ ATSKLEIDIMAS IR IŠVIEŠINIMAS

Teisėjai laikosi aukštesnių nei įprasti privačių interesų išviešinimo ir deklaravimo standartų. Proceso dalyviams pranešama apie bet kokias aplinkybes, kurios pašaliniam stebėtojų gali kelti abejonių dėl teisėjo ar teismo nešališkumo.

9. PROCEDŪRINIS TEISINGUMAS

Teisėjai turi jausti didelę atsakomybę už tai, kaip jie vykdo teisingumą – atlieka Konstitucijoje jiems nustatytą priedermę ir naudojasi Konstitucijos suteiktais valdžios įgaliojimais.

Bendravimas su bylos dalyviais, kitais teismo lankytojais vyksta pagal aukščiausius pagarbos žmogui, padorumo ir lygiateisiškumo reikalavimus.

Teismų bendruomenė imasi priemonių, kad byloje dalyvaujantys asmenys nejaustų jokio išankstinio nusistatymo jų atžvilgiu ir nekiltų galimų prielaidų manyti, kad teismo procesas buvo šališkas.

PATVIRTINTA
2023 m. sausio 27 d. nutarimu
Nr. 13P-11-(7.1.2.)

10. PAVYZDINGUMAS

Už skaidrios ir korupcijai atsparios aplinkos Lietuvos teismuose kūrimą atsakingas kiekvienas šioje sistemoje dirbantis asmuo.

Vadovaujamas pareigas einantys asmenys savo asmeniniu pavyzdžiu įkvepia kurti bei stiprinti korupcijai atsparią aplinką Lietuvos teismų sistemoje.